

MIKDÂD b. AMR

anıldığı, Hz. Peygamber'in hem Mikdâd hem de atı için ganimetten pay ayırdığı zikredilmiştir.

Cesaretiyle ünlü Mikdâd'ın Bedir Gazvesi'nde Resûlullah'ın yanına gelerek, "Biz İsrâiloğulları'nın Mûsâ'ya, 'Sen ve Rabbin gidin ve birlikte savaşın, biz burada oturacağız' (el-Mâide 5/24) dediği gibi demeyeceğiz. Senin dört bir yanında savaşacağız" dediği ve Hz. Peygamber'in bu sözlerden çok memnun olduğu rivayet edilmiştir (Buhârî, "Megâzî", 4, "Tefsîr", 5/4). Hâtîb b. Ebû Beltea'nın Resûlullah'ın Mekke'ye sefer yapacağını haber vermek üzere yola çıkardığı Sâ'e'yi yakalamak amacıyla Hz. Ali'nin başkanlığında sevkedilen seriyeye yer aldı. Recî' Vak'ası'ndan sonra yakalanıp bir ağaç dalına asılarak şehid edilen sahâbî Hubeyb b. Adî'nin cesedini getirmek için gönderilenler arasında o da vardı. Tebûk Seferi'nin ardından müslüman olup İslâm'ı öğrenmek üzere Medine'ye gelen Behrâ kabilesine mensup on üç hemşehrisi Mikdâd'ın evinde misafir oldu. Mikdâd Yermük Savaşı'na (13/634) katıldı ve Hz. Peygamber'in Bedir Gazvesi'nden sonra başlattığı, düşmanla karşılaşınca Enfâl sûresini okuma sünnetini bu muharebede o yerine getirdi. Hz. Ömer'in halifeliği sırasında onunla birlikte Câbiye ziyaretinde bulundu ve yine aynı dönemde Mısır'ın fethine katıldı. Hz. Osman'ın hilâfeti yıllarında Abdullah b. Sa'd b. Ebû Serh kumandasında gerçekleştirilen İfrîkîye'nin fethinde (27/647), bir yıl sonra da Şam Valisi Muâviye tarafından Kıbrıs'a gönderilen orduda yer aldı.

Çok kilolu olduğu belirtilen Mikdâd, Rum asıllı kölesi tarafından yağlarının bir kısmının alınması için karnının yarılmasından veya "hırva" (*Kâmus Tercümesi*, III, 224) adlı bir bitkiden elde edilen yağlı içtikten sonra 33 (653) yılında yetmiş yaş-

larında iken Medine'nin kuzeybatısındaki Cürf'te vefat etti ve Medine'ye getirilerek Hz. Osman'ın kıldırıldığı cenaze namazının ardından Bakî Mezarlığı'na defnedildi.

Mikdâd, Resûl-i Ekrem zamanında verilen ölüm cezalarını infaz edenlerden biriydi (*DİA*, VII, 270). Hz. Ömer, kendisinden sonraki halifeyi seçmesini teklif ettiği heyetin bir yerde toplanmasını sağlama görevini Mikdâd'a verdi. Hz. Osman'ın seçildiği bu toplantıda Mikdâd, Hz. Ali'nin halife olmasını daha uygun olacağını savunanlar arasında yer aldı.

Mâide (5/87) ve En'âm (6/52) sûrelerindeki birer âyetin nüzûlüne sebep olduğu bildirilen sahâbîler arasında Mikdâd'ın da adı geçmekte, Allah'ın Hz. Peygamber'e sevmesini emrettiği ve onun da kendilerini sevdiğini açıkladığı birkaç sahâbî içinde o da zikredilmektedir (İbn Mâce, "Muḥaddime", 11; Tirmizî, "Menâkıb", 30).

100 dinar borç verdiği birinden alacağını vadesinden önce 10 dinar eksik olarak tahsil eden Mikdâd'a Resûl-i Ekrem'in, "Hem faiz yedin hem yedirdin" dediği rivayet edilmiştir (Ahmed b. Hüseyin el-Beyhâkî, VI, 28). Mikdâd b. Amr, ölümünden önce Hz. Peygamber'in hayattaki her bir hanımına 7000, torunları Hasan ile Hüseyin'e 18.000'er dirhem verilmesi için vasiyette bulunmuş ve bu vasiyeti yerine getirilmiştir.

Kendisinden hanımı ve kızı Kerîme ile Hz. Ali, Abdullah b. Mes'ûd, Abdullah b. Abbas, Târik b. Şihâb gibi sahâbîler, Cübeyr b. Nüfeyr, Meymûn b. Ebû Şebîb ve Hemmâm b. Hâris gibi tâbîler hadis rivayet etmiş, Hz. Peygamber'den naklettiği kırk iki hadis (Nevevî, II, 112) *Kütüb-i Sîte* yanında İmam Mâlik'in *el-Muvaḥḥa*'ı ile Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inde (IV, 79; VI, 2-6, 8) yer almıştır.

Muhammed Muhammedî *Simâ-yi Miḥdâd* (Kum 1351/1973), Muhammed Ali İsbir *eş-Şahâbiyyü'l-celil el-Miḥdâdü'bnü'l-Esved el-Kindî: Fârisü Resûlillâh* (Beyrut 1982), M. Cevâd el-Fakîh *el-Miḥdâdü'bnü'l-Esved el-Kindî: Evvelü Fâris fi'l-İslâm* (Beyrut 1402/1982, 1405/1985) ve Muhammed Halîl el-Bâşâ *el-Erba'atü'l-mümeccedün: Selmân el-Fârisî, Ebû Zer el-Gifârî, el-Miḥdâdü'bnü'l-Esved, 'Ammâr b. Yâsir* (Beyrut, ts.) adıyla çalışmalar yapmışlardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Kâmus Tercümesi, III, 224; Wensinck, *el-Mu'cem*, VIII, 262-263; *Müsned*, IV, 79; V, 2-6, 8; Buhârî, "Megâzî", 4, 12, 13, 46, "Tefsîr", 5/4, 60/1, "Cihâd", 141; Müslim, "Zühd", 69; İbn Mâce, "Muḥaddime", 11, "Zühd", 7, "Edeb", 36; Tirmizî, "İstîzân", 26, "Menâkıb", 30, "Zühd", 55; İbn İshâk, *es-Sîre*, s. 156, 206; İbn Sa'd, *eş-Ṭabakât*, III, 161-163; Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 348-350; Ebû Nuaym, *Hilye*, I, 172-176; Ahmed b. Hüseyin el-Beyhâkî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, Haydarâbâd 1344, VI, 28; İbn Abdülber, *el-İstî'âb* (Bicâvî), IV, 1480-1482; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (nşr. Halîl Me'mûn Şihâ), Beyrut 1418/1997, IV, 184-185; Nevevî, *Tehzîb*, II, 111-112; İbn Manzûr, *Muḥtasaru Târîhi Dimâşk*, XXV, 207-222; Zehebî, *A'lâmü'n-nübela*, I, 385-389; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 454-455; Hasan İbrâhim Hasan, *Zü'âmâ'u'l-İslâm*, Kahire 1980, s. 150-155; M. Cevâd el-Fakîh, *el-Miḥdâdü'bnü'l-Esved el-Kindî: Evvelü Fâris fi'l-İslâm*, Beyrut 1405/1985; G. H. A. Juynboll, "al-Miḥdâd b. 'Amr", *El²* (İng.), VII, 32-33; Mehmet İpşirli, "Cellât", *DİA*, VII, 270.

☞ MUSTAFA ERTÜRK

MIKDÂD b. ESVED

(bk. MIKDÂD b. AMR).

MIKLÂTÎ

(المكلاطي)

Ebû'l-Haccâc Yûsuf b. Muhammed b. Muiz el-Ahdeb el-Miklâtî el-Fâsî (ö. 626/1229)

Felsefi yaklaşımların eleştirisine de yer veren kelâma dair *Lübâbü'l-ukûl* adlı eseriyle tanınan âlim (bk. LÜBÂBÜ'L-UKÛL).

MIKNÂS

(مكناس)

Fas'ta bir şehir.

Fas'ta çeşitli hânedanlara başşehirlik yapan dört şehirden biri olan Miknâs (Miknâse, Miknâsetüzzeytûn), adını Berberîler'in Zenâte koluna bağlı Miknâse kabi-

Miknâs'tan bir görünüşü

lesinden alır; Fransızca'ya Meknes şek-
linde geçmiştir. Başşehir Rabat'a 140,
Fas şehrine 60 km. uzaklıkta tarihî iki
merkezi birbirine bağlayan yol üstünde,
deniz seviyesinden 550 m. yükseklikteki
bir yamaç üzerinde kurulmuştur. Şehrin
yer aldığı bölgenin Romalılar'a ve daha
sonraki döneme ait tarihi hakkında bilgi
yoktur.

305 (917) yılında Tâze'den (Tâzâ) bu-
günkü Miknâs'ın olduğu bölgeye gelen
Miknâse kabilesi Bûfikran vadisinin iki
yakasında kurduğu köylere yerleşti. V.
(XI.) yüzyılda bu köyler birleşerek Miknâs
şehrini oluşturdu. Şehrin en eski tarihî
eseri olarak bilinen Neccârîn Camii VI.
(XII.) yüzyılın sonlarında tamamlandı. Ca-
mi 1170'te (1756-57) Mevlây Muhammed
b. Abdullah tarafından yeniden inşa edi-
lip bir minare eklendi.

Murâbit Sultanı Yûsuf b. Tâşfîn, Mera-
keş'i ele geçirdikten sonra Miknâs'a bir
ordu gönderdi. Murâbit kumandanı, Mik-
nâs hâkimi Hayr b. Harez ez-Zenâtî'ye
teslim olduğu takdirde halka eman vere-
ceğini söyledi. O da teklifi kabul ederek
şehri barış yoluyla Murâbitlar'a teslim et-
ti (461/1069). Murâbitler döneminde et-
rafi surlarla çevrilen Miknâs'ın nüfusu hız-
la arttı. Camisi, hamamları ve su kanalla-
rıyla müreffeh bir şehre dönüştü. Medine
denilen eski şehir merkezinde yer alan
Câmiü'l-kebîr bu dönemde inşa edildi.

Fas'ta İbn Tûmert'in başlattığı Muvah-
hid hareketi kısa zamanda bütün Kuzey
Afrika'ya yayılırken Miknâs'ta şiddetli di-
renişle karşılaştı (514/1120). Muvahhid
Sultanı Abdülmü'min el-Kûmî şehri ku-
şattıysa da ele geçiremedi (534/1139-40).
Miknâs 545 (1150) yılında Muvahhidler'in
hâkimiyetine girdi. Şehir yıkılıp ahalinin
malları yağmalandı ve kışladaki bütün as-
kerler öldürüldü.

Miknâs, 634'te (1237) Mağrib-i Aksâ'da
önemli bir güce kavuşan Merînîler'in eli-
ne geçti. Muvahhidler şehri 643'te (1245-
46) geri aldılarsa da Merînîler iki yıl sonra
tekrar Miknâs'a hâkim oldular. Merînî-
ler'den Ebû Yûsuf Ya'kûb b. Abdülhak za-
manında ilk parlak dönemini yaşayan şeh-
irde 1276'da bir cami yapıldı. Endülüs'-
ten gelen çok sayıda müslüman Miknâs'a
yerleşti. Merînî sultanları Ebû Yûsuf ve
Ebû'l-Hasan döneminde Miknâs'ta End-
ülüs-Mağrib mimari tarzında eserler
inşa edildi. XIV. yüzyılda tamamlanan Bû
İnâniyye Medresesi Miknâs'taki önemli
yapılardan biridir. Medresetü'l-Attârîn,
Medresetü Filâle, Medresetü'l-cedîde,

Medresetü'l-adûl halen Fas'ın önemli
eserlerindedir. Mescidü't-Tûte, Mesci-
dü'z-Zerkâ, Hizânetü'l-câmiî'l-kebîr, Mâ-
ristânü bâbî'l-cedîd ve Süveyka Hamamı,
Merînîler döneminde yapılan önemli
eserler arasında yer alır.

Miknâs IX. (XV.) yüzyıl sonunda İdrîsî
şeriflerinin idaresine geçti. Vattâsiler'den
Muhammed el-Burtukâlî, XV. yüzyılda
şehri ele geçirip kardeşi Nâsır'ı buraya
yerleştirdiyse de Nâsır'ın hâkimiyeti uzun
sürmedi. Bu dönemde Miknâs'ı ziyaret
eden Hasan el-Vezzân (Afrikalı Leo) Mik-
nâs'ın zengin kaynaklara sahip güzel bir
şehir olduğunu söyler (*Vaşfû İfrîkiyye*, s.
216).

Merînî Sultanı Nâsır, Sa'dîler'e esir dü-
şen babası Ahmed Bû Zekrî'nin serbest
bırakılması karşılığında Miknâs'ı Sa'dî
Sultanı Mevlây Muhammed eş-Şeyh'e
teslim etmeye razı oldu (955/1548). Mu-
hammed eş-Şeyh sert bir uygulamayla
şehirde otorite kurmayı başardı ve oğul-
larını burada görevlendirdi.

Osmanlılar Cezayir'e hâkim olduktan
sonra Fas'ın iç işleriyle yakından ilgilendi-
ler. 8 Mart 1576 tarihinde Miknâs önün-
de cereyan eden savaşta Fas ordusundan
7.000, Osmanlı ordusundan 1000 asker
öldü.

Miknâs, en parlak dönemini Alevî (Fîlâlî)
Sultanı Mevlây İsmâil zamanında (1672-
1727) yaşadı. Mevlây İsmâil, Miknâs'ta vali
olarak bulunduğu sırada kardeşi Mevlây
Reşîd'in vefat haberi gelince şehir halkı
toplانیp kendisine biat etti. Eski başşeh-
ir Fas'ı bırakıp Miknâs'ı kendisine mer-
kez edinen Mevlây İsmâil 1090 (1679) yı-
lında burada büyük bir saray yaptırdı.
Onun saltanatı döneminde Miknâs cami-
leri, burçları, surları, kapıları, bahçeleri,
ambarları ile âdeta yeniden inşa edildi.
Bâbü'l-Berdâin, Zeytûne Mescidi ve Sîdî
Saîd Mescidi bu devrin önemli eserlerin-

dendir. Mevlây İsmâil zamanında şehrin
etrafı üç ayrı kuşak halinde toplam uzun-
luğu 40 kilometreyi bulan surla çevrildi.
En dıştaki sur süvarileri, ortadaki piyade
askerlerini ve diğerlerinden daha yüksek
olan içteki sur bu ikisini aşanları dur-
durmak için yapılmıştı. Eski şehirdeki iç
surun duvarları fayans ve mozaik sanatı-
nın en güzel örneklerine sahiptir. Kasrû'l-
beyzâ, el-Kasrû'l-melekî, Kasru dâri'l-câ-
miî, Sicnû Kârâ, Sahricû's-sevânî, Kubbe-
tü's-süferâ, Dârü'l-bâşevât ve Burcû Bel-
kârî Miknâs'taki önemli eserler arasında-
dır. Mevlây İsmâil'in şehre kazandırdığı
yapılardan biri de kuşatma sırasında hal-
ka yirmi yıl yetecek yiyeceğin depolana-
bildiği erzak ambarıdır. Dârü'l-mâ' Sara-
yı'nın yanında 319 m. uzunluğunda, 149
m. genişliğinde ve 2 m. derinliğindeki ha-
vuz Mevlây İsmâil'in Miknâs'a yaptırdığı
önemli eserlerdendir. Havuz Berberî bas-
kınları sırasında halkın su ihtiyacını kar-
şılıyor, normal zamanlarda ise sultanın
büyük bahçesinin sulanmasında kullanı-
lıyordu. Mevlây Abdullah'ın, babası Mev-
lây İsmâil için yaptırdığı türbe de Mik-
nâs'taki önemli yapılardandır. "Kasaba"
denilen kale Alevî-Filâlî hânedanının Mik-
nâs'ta inşa ettiği en görkemli eserdir.
Mevlây İsmâil'in torunu Mevlây Muham-
med b. Abdullah tarafından yaptırılan
Câmiu'r-Ruvâ, Câmiu'l-Berdâin, Sîdî Bû
Osman Camii, Câmiu'l-Ezher, Şeyh Ke-
mal Türbesi, İseviyye tarikatının kurucu-
su Şeyh Sîdî Muhammed b. İsâ Türbesi
Miknâs'taki diğer eserler arasında zik-
redilebilir. Muhammed b. Abdullah Mik-
nâs'a ayrıca Dârülbeyzâ Sarayı gibi çok
sayıda eser kazandırmıştır.

Alevî (Fîlâlî) hânedanı döneminde Mik-
nâs'ta Zenciler, Araplar, Endülüslüler ve
hıristiyanlardan oluşan özel bir ordu ku-
rulmuş, askerler *Şahîh-i Buĥârî* üzeri-
ne yemin ettiği için bu orduya Bevhâr
veya Abîdü'l-Buhârî adı verilmiştir.

Miknâs'ta
Bâbü'l-Mansûr

MIKNÂS

Miknâs, Fransızlar'ın Afrika'da başlatıkları sömürgeleştirme faaliyetleri sırasında onların eline geçti (1911). General Moinier'in şehri teslim almasından önce sultan ilân edilen Mevlây ez-Zeyn Fransızlar tarafından hemen esir alındı. Fas Sultanı Mevlây Hâfız'ın 1912 yılı Mart ayında Fransa ile himaye antlaşması imzalamasının ardından bütün ülke gibi Miknâs da resmen işgal edilmiş oldu. Fas bağımsızlığına kavuşunca (1956) Miknâs yeniden canlanmaya başladı. 1982'de Alevî sultanlarından V. Muhammed adına bir üniversite açıldı (Câmiatü Mevlây İsmâil). Şehirde bugün Kraliyet Askerî Akademisi, Teknoloji Yüksek Okulu, Öğretmen Okulu, Bahçivanlık Okulu, Hemşirelik Okulu gibi eğitim kurumları, Fransız ve Alman kültür merkezleri bulunmaktadır.

Şehre surlarındaki tarihi kapılardan dolayı "güzel kapılı pâyitaht merkezi", şehirler arası yolların kesiştiği noktada bulunduğu için "Fas'ın buluşma noktası", Mevlây İsmâil'e yarım asır boyunca başşehirlik yaptığı için "el-Medînetü'l-melekkiye", minarelerin çokluğu sebebiyle "yüz minareli şehir" denildiği gibi özellikle Fransız kültürünün tesirinden dolayı "küçük Paris" ve "Fas'ın Versailles'i" gibi benzetmelere lâyük görülmüştür.

Miknâs'ta nüfusun çoğunluğunu oluşturan Berberiler'in yanı sıra Araplar, Mevlây İdrîs'in Bilâdüssüdan'dan getirttiği Zenciler'in soyundan gelenler ve yahudiler de bulunmaktadır. Kâdiriyye ve Ticâniyye başta olmak üzere Fas'ta bulunan tarikatların Miknâs'ta da birer zâviyesi vardı. XVI. yüzyılda Hasan el-Vezzân şehirde başta zeytin olmak üzere üzüm, incir, kayısı, şeftali ve nar gibi meyvelerin yetiştirildiğini kaydeder.

Günümüzde Miknâs şehri ve çevresinde gıda, deri, tekstil, maden, kimya ve ormancılık sanayii oldukça gelişmiştir. Bugün Fas'ı oluşturan idarî birimlerden birinin merkezi olan Miknâs, XX. yüzyılın başında 20.000 kadar bir nüfusa sahip iken bu sayı 1982'de 300.000'i, 1994'te 400.000'i aşmış, 2004 yılı başlarına ait tahminlere göre de 550.000'i bulmuştur. Miknâs, eski şehir ve Fransız işgalinden sonra 1920 yılında oluşmaya başlayan yeni şehir olarak ikiye ayrılmaktadır. 1996'da Miknâs şehri ve çevresindeki tarihi eserler UNESCO tarafından dünya kültür mirasına kapsamına alınmıştır.

Kıraat, hadis ve fıkıh âlimi İbn Gâzî, Merîni, Sa'dî ve Filâlîler'den bahseden Zeh-

rü'l-bustân fî aḥbâri aḥvâli Mevlânâ Zeydân'ın yazarı tarihçi İbnü'l-Ayyâşî, diwan sahibi şair İbnü'r-Rizâ, evliya ve ulema biyografisine dair *Menḥatü'l-cebbâr ve nüzhetü'l-ebrâr* adlı eserin müellifi Ebû Hâmid el-Arabî b. Muhammed, *el-Ḥarâm ve'z-ziyâretü'l-Kudsü's-şerîf ve't-teberrük bi-ḳabri'l-ḥabîb* adlı eserin müellifi seyyah Ebû Abdullah Muhammed b. Osman ve Faslı devlet adamı, tarihçi ve şair İbn Zeydân el-Hasenî Miknâs'ta yetişen meşhur âlimler arasında zikredilebilir.

BİBLİYOGRAFYA :

Şerîf el-İdrîsî, *Nüzhetü'l-müşâk*, Beyrut 1409/1989, I, 244-246, 253; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân* (Cündî), V, 210; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, IX, 288; X, 582; İbn Saîd el-Mağribî, *Kitâbü'l-Bedî'* (trc. E. Fagnan, *Extraits inédits relatifs au Maghreb* içinde), Alger 1924, s. 13; İbn İzâri, *el-Beyânü'l-muğrib*, IV, 22; İbn Fazlullah el-Ömerî, *Mesâlikü'l-ebsâr* (trc. E. Fagnan, *Extraits inédits relatifs au Maghreb* içinde), s. 76; İbnü'l-Hatîb, *Mi'yârü'l-iḥtîyâr* (nşr. ve trc. M. Kemâl Şebâne), Rabat 1397/1977, s. 78; İbn Haldûn, *Histoire des berbères* (trc. de Slane), Paris 1982, I, 258-272; Himyerî, *er-Ravzü'l-mi'târ*, s. 544; Hasan el-Vezzân, *Vaşfü İfrîkiyye*, s. 214-216; Cenâbi Mustafa Efendi, *el-Bahrü'z-zehḥâr ve'l-eylemü't-tayyâr* (trc. E. Fagnan, *Extraits inédits relatifs au Maghreb* içinde), s. 337, 343, 349-351; L. Rinn, *Marabouts et Khouan: Etude sur l'Islam en Algérie*, Alger 1884, s. 303-334; İbn Zeydân, *İḥâfû a'lâmi'n-nâs*, Rabat 1931-33, III-V, tür.yer.; Aziz Samih İter, *Şimali Afrika'da Türkler*, İstanbul 1936, I, 131, 156-157; Abdelouahed ben Talha, *Moulay-Idriss du Zerhoun*, Rabat 1965, s. 9-23; Siddîk İbnü'l-Arabî, *Kitâbü'l-Mağrib*, Beyrut 1404/1984, s. 183-185; Jamil M. Abun-Nasr, *A History of the Maghrib in the Islamic Period*, Cambridge 1987, s. 103, 104, 230-233, 307, 374; Jean-Pierre Lozato-Giotart, *Le Maroc*, Paris 1991, s. 21-22; A. Klücks, *Le Maroc* (trc. L.

Romé-Matthey), Paris 1992, s. 21-28; Hüseyin Münis, *Târîḥu'l-Mağrib ve ḥaḍâretüh*, Beyrut 1412/1992, I-III, bk. İndeks; J. Ganiage, *Histoire contemporaine du Maghreb*, Paris 1994, s. 323, 333, 358-359; J. Benoist-Méchin, *Histoire des alaouites: 1268-1971*, Paris 1994, s. 69, 71, 73; Thomas K. Park, *Historical Dictionary of Morocco*, Lanham 1996, s. 147-148; Selîm Zebâl, "Miknâs Medînetü Mevlây İsmâ'îl teğüḥtu fî nevmîn 'amîḳ", *el-Arabî*, sy. 115, Küveyt 1388/1968, s. 76-98; C. Funck-Brentano, "Miknâs", *EP* (Fr.), VII, 35-40; Muhammed Razzûk, "Filâlîler", *DİA*, XIII, 72; Philip Charles Sadgrove, "İbn Zeydân", a.e., XX, 463-464.

AHMET KAVAS

MIKYÂSÜ'n-NİL

(مقياس النيل)

Nil nehri kenarında suyun seviyesini tesbit için yapılmış, içinde ölçüm düzeneği bulunan tesis.

Tarih boyunca Mısır ekonomisi büyük oranda tarıma, tarımın verimliliği de Nil nehrinin taşkınlarına bağlı olduğundan yılın belli dönemlerinde kabaran suyun seviyesinin ölçülmesi ilk çağlardan beri bir zorunluluk haline almıştır. İslâm kaynaklarına göre ilk mikyas, Feyyûm Kanalı'nı açtıran Yûsuf peygamber tarafından Memfis'te yaptırılmıştır (Makrîzî, I, 57). Mısır'ın fethi sırasında (21/642) burada bir mikyasın bulunduğu ve bu tarihten bir buçuk asır sonraya kadar ayakta kaldığı, Amr b. Âs'ın biri Asvan'da, diğeri Dendera'da olmak üzere iki, Muâviye ile Abdülazîz b. Mervân'ın da birer adet mikyas daha yaptırdıkları bilinmektedir. İslâmî döneme ait en uzun süre kullanılan mikyas, Ravza adasının güney ucuna 96 (715) yılında

Kahire'de Nil nehri kıyısındaki Ravza (Roda) adası üzerinde nehir suyunun seviyesini ölçen mikyas (mikyâsü'n-Nil)

